

PLÁN SBÍRKOTVORNÉ ČINNOSTI NG V PRAZE na léta 2015-2020

Preambule

Sbírkotvorná činnost Národní galerie v Praze (dále jen NG) se řídí ustanoveními platných právních předpisů pro činnost muzeí, galerií a ochranu movitého kulturního dědictví (především zákonem č. 122/2000 Sb. a dalších příslušejících předpisů ve znění pozdějších novelizací – www.mkcr.cz). Na jejich základě NG vydává koncepci sbírkotvorné činnosti jako svůj vnitřní předpis pro selekci, evidenci, tezuraci a dokumentaci sbírky. Nákupy do fondů NG probíhají vždy v souladu s příslušnými zákony, zejména zákonem č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. kromě nákupů jsou důležitou formou rozšiřování sbírkových fondů Národní galerie v Praze rovněž dary do sbírek nebo získávání pozůstalosti sběratelů a umělců. Za tímto účelem bude nutné vytvořit odpovídající institucionální podmínky umožňující dárcům využívat benefitů a daňových zvýhodnění, a to jak v České republice, tak i v zahraničí (Společnost přátel NG, Nadace Národní galerie v Praze, Friends of the National Gallery in the USA ad.).

Předkládaná koncepce sbírkotvorné činnosti NG slouží jako střednědobý (léta 2015-2020) rámcový program dokumentace vybraných aspektů umělecké historie vážící se ke sbírkotvorné aktivitě NG. Tato koncepce navazuje na předchozí koncepci sbírkotvorné činnosti NG (pro léta 2010-2014) a vychází z obsahového složení sbírkových fondů NG, potažmo ze statutu NG z roku 2015.

NG spravuje sbírku Národní galerie v Praze zapsanou v CES. Tato sbírka se dělí na následující podsbírkky (podle abecedního pořádku): Architektura-fotografie, Architektura-grafika, Architektura-kresby, Architektura-modely, Architektura-negativy, Architektura-plány, Asijská, africká a americká plastika, Asijské, africké a americké malířství a grafika, Asijské, africké a americké předměty studijního charakteru, Asijské, africké a americké užité umění, Faksimile, Grafika, Kresba, Nová média, Obrazy, Plastika. Tradičně jsou ovšem jednotlivé podsbírkky rozděleny do správy jednotlivých sbírek řízených řediteli sbírek, kteří jsou generálnímu řediteli odpovědní za koncepci sbírkotvorné činnosti na jim svěřených úsecích. V NG je za účelem naplňování koncepce sbírkotvorné činnosti zřízena Komise pro sbírkotvornou činnost NG, která je jediným a základním poradním orgánem GŘ pro tuto činnost a která navazuje na aktivitu subkomisí, které tuto poradní činnost prováděly odděleně podle jednotlivých sbírek NG.

NG: Staré umění

Současný stav

Sbírka starých mistrů shromažďuje 4 889 exponátů.

Oddělení středověkého umění

Jedná se o nejvýznamnější sbírku českého a evropského středověkého a raně renesančního umění v České republice a jednu z nejvýznamnějších svého druhu v Evropě. Středověké umění v Čechách reprezentuje dlouhodobě zapůjčený soubor obrazů Mistra Vyšebrodského

cyklu a Mistra Theodorika, k vrcholům galerijní sbírky patří soubor maleb od Mistra Třeboňského oltáře, tvořící vrcholné malířské práce 14. století v Evropě; méně reprezentativní je tvorba středoevropské provenience 14. století. Pozoruhodný je soubor pozdně gotické malby a sochařství, i když i zde chybí některá základní díla českého původu. Evropská část sbírkového souboru má tři těžiště - italské umění 14. – 16. století, původně ze sbírek rodu d'Este (Bernardo Daddi, Lorenzo Monaco ad.), nizozemské umění 15. – 16. století (Mistr Studně života, Geertgen Tot Sint Jans, Jan Gossaert ad.) a německé umění 15. – 16. století (Albrecht Dürer, Lucas Cranach st., Hans Holbein st., Hans Baldung Grien ad.).

Oddělení barokního umění

Pozoruhodná kolekce je nejvýznamnějším souborem svého druhu v ČR. Období vrcholné a pozdní renesance, manýrismu a baroka v Čechách je v galerijní sbírce prezentováno vrcholnými uměleckými díly většiny hlavních malířských osobností (Karel Škréta, Petr Brandl, Václav Vavřinec Reiner, Norbert Grund ad.; méně reprezentativně je zastoupen Jan Kupecký, jakož i rudolfínský manýrismus), obecně slabší je zastoupení sochařské tvorby této doby s ojedinělými mimořádnými díly (Matyáš Bernard Braun, Ignác František Platzler). V evropské části nacházíme ojedinělé ukázky tvorby florentských manýristů (Agnolo Bronzino, A. Allori), jakož i díla některých barokních italských malířů (Domenico Fetti, Sebastiano Ricci, Giovanni Battista Tiepolo ad.). Uceleným a hodnotným souborem je holandské malířství s obrazy Rembrandta, Franse Halse a Gerrita Dou, vysoce kvalitní jsou i díla holandské krajinomalby (Jan van Goyen, Jacob van Ruisdael ad.) a zátiší (Willem Kalf, Pieter Claesz ad.). Početný soubor vlámské malby 17. – 18. století zastupují zvláště ukázky Petera Paula Rubense, Jacoba Jordaense a Anthonise van Dyck, vyhledávanými jsou i díla vlámských manýristů (Rolandt Savery, příslušníci rodiny Brueghelů ad.). Německé a rakouské malířství 17. – 18. století je početně silně zastoupeno s několika mimořádnými díly (Georg Flegel, Jacob Marell, Johann Heisse, Franz Anton Maulbertsch ad.), méně početný je soubor maleb francouzské provenience ze 17. – 18. století (Simon Vouet, Charles le Brun, Pierre Mignard, Sébastien Bourdon), podobně je zastoupeno španělské umění (El Greco, Francisco Goya), pouze ojediněle pak anglické malířství (Joseph Wright of Derby).

Okruhy akviziční politiky

Akviziční politika v oblasti starých mistrů nadále bude nesena snahou o nahrazení bílých míst způsobených restitucemi, bude přihlížet k doplnění stávajících sbírkových souborů (autorské okruhy, národní a regionální školy) a zaměří se na nákup bohemik, potažmo prací středoevropské provenience, na světovém uměleckém trhu. Za pozornost tak bude nesporně stát doplnění středoevropského umění 14. a 15. století, rudolfínského manýrismu, pražských sochařů předbraunovské éry (František Preiss, Matouš Václav Jäckel, zvláště pak práce Ferdinanda Maxmiliána Brokofa) a hlavních osobností středoevropského barokního malířství (Michal Leopold Willmann, Jan Kryštof Liška, Petr Brandl, Jan Kupecký, Václav Vavřinec Reiner). Podstatným finančním nástrojem pro nákupy uměleckých děl starých mistrů zůstanou veřejné prostředky (ISO ad.). NG chce využívat příznivých trendů na uměleckém trhu, zejména nízké hladiny cen starého umění a výhodných cen bohemikálních památek na světových trzích. NG se bude aktivněji zúčastňovat na aukčních prodejech v ČR i zahraničí, k čemuž bude zapotřebí ve spolupráci s MK ČR vyvinout větší operativnost při administrativní přípravě takovýchto kroků.

NG: moderní a současné umění

Sbírkový soubor představuje 7 473 obrazů, 5 677 soch, plastik a objektů, 456 položek nových médií a 17 280 sbírkových předmětů architektonického dědictví.

Oddělení moderního a současného umění

Nejvýznamnější částí souboru je sbírka francouzského a evropského umění přelomu 19. a 20. století a klasické moderny (Pablo Picasso, Georges Braque, Auguste Renoir, Vincent van Gogh, Gustav Klimt ad.). Postupné budování této kolekce mělo zásadní vliv na formování novodobé kultury a výtvarného myšlení v českých zemích. Neméně důležitý je soubor představující počátky české moderny (Antonín Slaviček, Antonín Hudeček, Jan Preisler, Max Švabinský ad.), završený světově nejucelenějším autorským souborem zakladatele abstraktní malby Františka Kupky. Zásadní důležitost mají práce české moderny (Emil Filla, Bohumil Kubišta, Antonín Procházka, Otakar Kubín, Otto Gutfreund ad.), reprezentativní díla představují umělce ze skupiny Tvrdošijní (Jan Zrzavý, Václav Špála, Josef Čapek, Rudolf Kremlička ad.), srovnatelně relevantní je zastoupení českých surrealistů (Jindřich Štyrský, Josef Šíma, Toyen) a „obnovené moderny“ 50. let 20. století (Mikuláš Medek, Libor Fára, Zbyněk Sekal ad.). Slaběji zastoupeni jsou představitelé 60. let 20. století, což platí s několika mála výjimkami až do současnosti (informel, akční umění, nová citlivost, česká groteska, postmoderna, přelom století ad.).

Referát architektury

Referát se soustředí především na českou architekturu od roku 1945 do současnosti. NG získala jednotlivé práce a autorské soubory významných osobností (Václav Hlinský, Karel Janů, Zdeněk Kuna, Jan Línek, Vlado Milunič, Věra a Vladimír Machoninovi, Ladislav Machoň, Augusta Müllerová, Lubor Marek, Zdeněk Přáda, Jan Sokol, Alena Šrámková ad.), ojedinělé tematické soubory, jako např. soutěžní návrhy z architektonické soutěže českou účast pro EXPO '92 v Seville, početná je i fotografická dokumentace (Pavel Štecha, Kamil Wartha, Zdeněk Voženílek).

Okruhy akviziční politiky

NG vytvoří projekt systematické akviziční politiky současného umění, zvláště z regionu střední Evropy, přičemž přirozené těžiště bude tvořit tvorba umělců působících v České republice. Při získávání nových uměleckých děl bude NG nadále dbát historického charakteru fondu moderního a současného umění, tedy především jeho dlouhodobé zaměření na oblast střední Evropy a dále románského a německého kulturního prostředí. Při rozšiřování kolekce současného umění nicméně musí být vzato v úvahu i současné kulturně-politické propojení ČR s okolními regiony, především v rámci tzv. Visegrádské čtyřky. Proto by akviziční politika měla aspoň částečně reflektovat i tyto nové kulturní vazby, které jsou v rámci současného umění jasně patrné. Po domluvě s MK ČR bude vytvořena zvláštní kapitola v rozpočtu NG každoročně naplňovaná finančními prostředky úzce vázanými na nákup a rozšiřování sbírek současného umění. Bez účinného nástroje akviziční politiky orientovaného na současnou tvorbu totiž NG neplní základní statutární poslání paměťové instituce, jejíž povinností je dokumentovat výtvarnou/vizuální kulturu a uchovávat ji jako součást sbírkového fondu budoucím generacím.

NG chce také rozšiřovat fondy zahraniční malby, sochařství, kresby a grafiky, fotografie a nových médií 20. a 21. století, ukázky konceptuálního umění, efeménní tvorby, digitálních

formátů apod., Jako možný akviziční nástroj je nutné rozšířit využívání výstav soudobých umělců v instituci včetně možnosti dokumentovat procesuální tvorbu v galerii. Doplnění sbírky bude probíhat také s ohledem na recepci českého umění v zahraničí, což může pomoci vytvářet výhodné předpoklady pro výpůjční diplomacii.

NG: kresba a grafika

Kresba s 65 800 a grafika s 249 810 inventárnými položkami jsou nejpočetnějšími fondy NG.

Oddělení kresby

Fond kresby je obsahem i rozsahem nejvýznamnějším v České republice. K jeho nejsilnějším fondům patří stará italská kresba (Campi, Zuccari ad.), rudolfínští mistři (Hans von Aachen, Bartholomeus Spranger) a barokní malíři působící v českých zemích (Karel Škréta, Václav Vavřinec Reiner). 19. století zastupuje pozoruhodná kolekce rodiny Mánesů, významně je zastoupena 2. polovina 19. století a doba přelomu 19. a 20. století (Jan Preisler, Vojtěch Marold, Alfons Mucha ad.), podobně nepřehlédnutelná je i Česká moderna. Nesrovnatelně slabší a nevyváženě je prezentována 2. polovina 20. století.

Oddělení grafiky

Těžištěm je stará evropská grafika, zejména zaalpského původu – německého (Albrecht Dürer, Lucas Cranach st. ad.), nizozemského (Egidius Sadeler, Hendrick Goltzius ad.), francouzského (Jacques Callot ad.) a italského (Marcantonio Raimondi, Giovanni Battista Piranesi ad.). Mezi nejvýznamnější celky náleží grafiky (a kresby) Václava Hollara. Dobře je zastoupena česká grafika 19. století (Vincenc Morstadt, Karel Postl ad.), samozřejmě tvorba z doby kolem roku 1900 (František Bílek, František Kupka, Vojtěch Preissig ad.), včetně zajímavého souboru zahraničního umění (Toulouse-Lautrec, Pablo Picasso ad.). 20. století představuje česká moderna (Karel Štyrský, Toyen ad.), období po 2. světové válce je zastoupeno nevyváženě s pozorností věnovanou některým jednotlivým autorům (Václav Boudník).

Okruhy akviziční politiky

Zásadní pozornost bude zasluhovat zvláště tvorba 2. poloviny 20. století a současnosti. Dalším důležitým okruhem akviziční aktivity budou stará středoevropská kresba a grafika, rudolfínská a barokní grafika a kresba, období kolem roku 1900 a česká moderna. Jistě vítaným oživením sbírkového fondu by přinesla možnost získávat díla na světovém uměleckém trhu.

NG: umění Asie a Afriky

Tento evropsky významný fond čítá 13 642 exponátů.

Základem sbírky je několik kvalitních sběratelských celků obsahujících japonskou grafiku a malířství, současnou kaligrafii, čínské malířství, grafiku a kaligrafii, čínské archaické umění, buddhistické sochařství, tibetské a mongolské umění a indické miniatury, slaběji jsou

zastoupeny staré čínské bronzy, hrobová keramika, buddhistické sochařství, japonská raná a pozdní grafika, ósacký dřevořez, japonský porcelán, tibetské umění a středoasijské koberce.

Okruhy akviziční politiky

V rámci SUAA bude třeba kolekci doplnit o předměty, které jsou ještě dostupné na starožitném trhu, mají mimořádný vztah ke sběratelství v našem regionu a zároveň doplní mezery ve stávajícím obsahu sbírky.

V rámci podsbírký japonského umění bude nutné zaměřit svoji pozornost na možnost rozšířit stávající soubor japonského sochařství o díla starší než 18. století. Významný soubor dřevořezů (alb, ilustrovaných knih a listů) je třeba obohatit o mimořádné tisky (ósacký dřevořez, dřevořez období Meidži, Hokusai) a dále pak grafiku 1. poloviny 20. století zastoupenou zatím jen sporadicky (především mistři z okruhu školy Nakamura). Velmi důležité je doplnění malířské části podsbírký, především malbami na paravánech (např. ve stylu Kačóga), které se vděčně uplatňují při rotacích ve stálých expozicích a které jsou stále ještě dostupné za příznivých podmínek na mezinárodním starožitném trhu. Z japonského uměleckého řemesla by měla být možnost rozšířit soubor o ukázky soudobé japonské autorské keramiky, které by navázaly na podobný soubor zakoupený v 70. letech 20. století.

V podsbírcce čínské umění by se SUAA ráda zaměřila na výkup významných souborů hrobových figur stále ještě získatelných za přijatelné ceny od soukromých sběratelů v ČR. Světově uznávanou sbírku čínské moderní malby bude žádoucí rozšiřovat o díla přivezená do ČR během 20. století (některá dokonce podle nápisů explicitně věnovaná českým sběratelům a sinologům), která se momentálně ještě vyskytují v soukromých sbírkách. V této části sbírkotvorné činnosti vidí SUAA absolutní prioritu, neboť se jedná o její nejdůležitější část. K těmto akvizicím by se mohla přiřadit ještě díla ze sbírek tibetského a mongolského malířství a sochařství pocházejících od českých sběratelů 1. poloviny 20. století – zejména V. Chytila a J. Martínka, které se ještě nacházejí v soukromých sbírkách v ČR i zahraničí.

Ve srovnání s uměním východní Asie je umění jižní a jihovýchodní Asie a islámské kulturní oblasti zastoupeno méně početně. Přesto by bylo vhodné zaměřit se na doplňování stávajících nosných souborů o mimořádně kvalitní díla, která by se dobře uplatnila ve stálých expozicích (perské a anatolské koberce, perské malířství, kovolitectví, gandhárského sochařství).

NG: umění 19. století

V současné době fond čítá na 6 200 obrazů a 1 900 soch a plastik.

Těžištěm je jedinečný a ucelený soubor českého umění 19. století s několika významnými ukázkami německého, rakouského a ruského malířství.

Okruhy akviziční politiky

Akviziční činnost se bude koncentrovat na výjimečné nákupy ze soukromých sbírek (Josef Mánes, Amálie Mánesová ad.). NG potřebuje fond doplnit o české autory působící ve Francii (Soběslav Pinkas, Viktor Barvitijs, Jaroslav Čermák, Vojtěch Hynais, Antonín Chittussi), jakož i těch autorů, kteří se v Čechách narodili a odešli na trvalo do zahraničí (Gabriel Max ad.).

Zatímco české sochařství a plastika je relativně reprezentativně zastoupena, žádoucí bude posílení fondu o díla z přelomu století (Stanislav Sucharda, Ladislav Šaloun, František Bílek, Quido Kocián, Jan Mařatka, Franz Metzner). Naprosto nezbytné bude soustředit se na získávání soch a plastik rakouské, německé, popřípadě i francouzské provenience, z nichž české prostředí čerpalo. Zajímavými akvizičními objekty by byly také práce méně významných českých sochařů přelomu 19. a 20. století, které se hojně nacházejí v regionech a soukromém majetku. Jde o cenný komparativní materiál dokumentující klíčové období obnovované české státnosti a hledání národní identity.

29. 3. 2016

Jiří Fajt,
generální ředitel NG